

קו לחינוך

כל הזכויות שמורות ©
המודעות באחריות המפרסמים בלבד
דוא"ל: kav1@bezeqint.net
אתר קו לחינוך באנטרנט
www.kav-lahinuch.co.il

פקסעיתון לנושאי חינוך

מ"ל ועורכת: סיגל בן-ארצי ■ עריכה: מיכל חביב ■ המערכת: זהבית 4 יבנה ■ טל. 03-6354484-050 פקס. 050-6812066
ג'ליון 401 ■ כ' שבט תשס"ז-כז' שבט תשס"ז ■ 15.2.2007-8.2.2007 ■ 6 עמודים ■ משוגר למנויים בלבד

המשלה דחתה את איחוד מחוזות חיפה והצפון

הדחייה עד שנת 2009 לפחות. פרסום המכרז למשרת מנהל מחוז הצפון עוכב בגלל החלטת ממשלה מ-1999

מהמגזר הלא יהודי. במחוז הצפון למעלה ממחצית התלמידים הם מהמגזר הלא יהודי. בשבוע שעבר התקיים באולמי חוף התכלת בטבריה טקס הפרידה ממנהל המחוז הפורש. בטקס השתתפו מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, כל מנהלי המחוזות כיום ומנהלים קודמים של המחוז, מפקחים ועוד. וסרמן גם קיבל בחודש שעבר תעודת הוקרה ממשלה"ח על פעילותו בעת המלחמה בצפון.

יאוחזו וימונה להם מנהל אחד. מתברר שנציבות שירות המדינה לא יכלה לפרסם מכרז לתפקיד עד שהממשלה תבטל את ההחלטה על האיחוד. שרת החינוך, יולי תמיר, ומנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, הביעו התנגדות נחרצת לאיחוד המחוזות, ובשבוע שעבר החליטה הממשלה כי לא יתקיים דיון בנושא לפחות עד שנת 2009. גורמים במשה"ח העלו את האפשרות, כי ייתכן שמנהל המחוז החדש שייבחר יהיה

מנהל מחוז צפון הפורש לגמלאות, דוד וסרמן, ימשיך לשמש בתפקידו בהתנדבות עד שימונה מנהל חדש למחוז במכרז, כך נודע לקו לחינוך. המכרז לתפקיד מנהל המחוז פורסם רק בסוף שבוע שעבר, למרות שלמשה"ח היה ידוע זמן רב כי וסרמן עתיד לפרוש. המכרז ייסגר ב-18 בפברואר. מבדיקה של קו לחינוך עולה, כי פרסום המכרז התעכב בשל החלטת ממשלה משנת 1999, שקבעה כי מחוזות הצפון וחיפה

סמנכ"לית משה"ח; המפקחים יאספו נתונים על היעדרויות מורים ותלמידים

רוזנברג מספרת על מודל חדש שמתחיל להתפתח לאחרונה ובמסגרתו ממלא המפקח תפקיד בתוך הרשות. כך בחולון ובהרצליה קיבלו מפקחות תפקידים בכירים בתוך מינהלי החינוך. בחולון, למשל, מכהנת המפקחת טובה דולב גם כמנהלת האגף לחינוך יסודי. היתרון שבמודל זה, לדברי רוזנברג הוא, שכאשר פועל נציג משה"ח בתוך מינהל החינוך הרשותי נמנעים קונפליקטים בנושאי פעילות וסמכות. המודל הזה דומה למודל שהוצע בדו"ח דברת להכפפת המפקחים לרשויות המקומיות במח"אות, אולם בניגוד לו מקורו ביוזמה מקומית, והוא אינו מעוגן בחוק או נוהל של משה"ח.

המפקחים במערכת החינוך הרשותית, אך בחלקן התגלו עימותים עם המפקחים בנושאים שונים. כך, למשל, דרשה לאחרונה עיריית רחובות להעביר מתפקידה מפקחת שתמכה במתן עצמאות לאחת מחטיבות הביניים בעיה, השייכת לקמפוס על יסודי, בניגוד לעמדת העירייה. לדברי רוזנברג, באופן עקרוני אין רשות מקומית יכולה להתערב בעבודת המפקח, אולם אם נוצר קונפליקט שאינו ניתן לגישור בינו לבין עדיף לטור את האווירה. לדבריה, הפתרון עשוי להיות העברת המפקח לרשות אחרת. מהלך זה אפשרי בתנאי שהרשות המקומית אינה מאמצת את המדיניות שהיא המחליטה מי יהיו המפקחים הפועלים בה.

משה"ח לא מתכוון לשנות את מודל העבודה של המפקחים, אלא את התכנים של עבודתם, כך אומרת סמנכ"לית ומנהלת המינהל הפדגוגי במשה"ח, לאה רוזנברג, בראיון לקו לחינוך. לדברי רוזנברג, המפקחים יידרשו להקפיד לקדם את יעדי משה"ח ובין היתר – לאסוף נתונים על היעדרויות מורים ותלמידים מבתי"ס. לדבריה, נתונים אלה חיוניים לקידום המטרות הבסיסיות של המשרד – הוראה ולמידה. בימים אלה כבר החל באיסוף הנתונים על היעדרויות בבתי"ס היסודיים ובחטיבות הביניים. לפני מספר שנים הפעיל משה"ח מודל עבודה של מפקחים עירוניים. בחלק מהרשויות המקומיות מברכים על הרחבת המעורבות של

השלטון המקומי מפעיל בצפון תוכנית לאיתור וטיפול בילדים נפגעי טראומה

מנהלים ומורים מכל מרחב הצפון לטיפול בתלמידים. בחודשיים האחרונים כבר גויסו מרבית הרכזים היישובים והבית ספריים של התוכנית, והתקיימו השתלמויות למנהלים ולמורים מבתי"ס המשתתפים בה בשלושת היישובים. כמו כן הועברו שאלונים לאיתור התלמידים הסובלים ממצוקה בבתי"ס. הפרויקט ממומן מתרומות של "קרן אדמונד ונדין דה רוטשילד" ו"קרן אירווינג ב' האריס" משיקגו.

לארבע תוכניות משנה, שאחת מהן, הנקראת "חוסן חינוך", מופעלת בבתי"ס. התוכנית כוללת איתור של תלמידים הסובלים מפוסט-טראומה, ופיתוח תוכנית הוראה עבורם. התוכנית מתמקדת בעיבוד החוויה הטראומטית ופיתוח חוסן אישי על ידי שיקום מנגנוני ההתמודדות עם טראומה ולחץ מתמשך. התוכנית תועבר על ידי מורים שיקבלו הכשרה במרכזי חוסן. בהמשך התוכנית יוכשרו אנשי מקצוע,

מרכז השלטון המקומי, בשיתוף עם מרכז חוסן להתערבות בטראומה ואסון המוני, מיסודה של העמותה לילדים בסיכון, החלו לאחרונה להפעיל תוכנית בשם "חוסן חיפה והצפון". התוכנית מופעלת בחיפה, כרמיאל ובמועצה האזורית מג'אר. מטרת התוכנית היא להעצים את הרשויות המקומיות באזורים שנפגעו במלחמה ולהכשיר בהן מומחים להתמודדות עם מצבי משבר וחירום. התוכנית מחולקת

ארגון ההורים הארצי פתח במצע התפקדות

העמותות, ומשה"ח אינו מעביר לו כספים. בינתיים מוסיף הארגון לנסות ולגבות חובות עבור דמי החברות, שהצטברו בבתי"ס וברשויות מקומיות. עתה, כאמור, מנסה הארגון גם לגייס הורים חדשים לשורותיו.

התלמידים בכיתות, ביטול תשלומי ההורים, הפעלת פרויקט ההזנה ויישום תוכנית "תמורה לישראל" של ארגון המורים. יש לציין, כי ארגון ההורים הארצי עדיין פועל ללא אישור ניהול תקין מרשם

ארגון ההורים הארצי שלח בשבוע האחרון הודעת מייל לאלפי הורים, הקוראת להם להתפקד לארגון. בהודעה גם נמסר, כי הארגון דורש מהממשלה השקעה מסיבית בחינוך לצורך סגירת פערים, הקטנת מספר

התאחדו שני בתי"ס פרטיים בחיפה

ראש עיריית חיפה, יונה יהב, התבטא לאחרונה בחריפות כנגד בתי"ס הפרטיים בחיפה, ואמר כי העירייה עובדת יומם ולילה כדי להפוך את מערכת החינוך הציבורית בעיר לברת תחרות למגזר הפרטי. נראה כי איחוד בתי"ס הפרטיים לא יקל על משימה זו.

בטקס חתימת הסכם האיחוד הודיע מנכ"ל ליאו בק, דני פסלר, כי מתחם בי"ס ויצ"ו ישופץ ויותאם לסטנדרטים הגבוהים הראויים לבי"ס לאומנויות. פסלר הוסיף, כי הוא שואף שביוצ"ו ילמדו כ-600 תלמידים (כיום לומדים בביה"ס כ-300 תלמידים בלבד).

בי"ס ליאו בק ובי"ס ויצ"ו לאומנויות בחיפה התאחדו בשבוע שעבר תחת ניהול משותף. במסגרת האיחוד, הניהול הפדגוגי של ויצ"ו יועבר לליאו בק. הכוונה היא להפוך את ביה"ס לעל אזורי לאומנויות, שבו ילמדו תלמידים מחדרה צפונה. ביה"ס ייקרא מעתה ויצ"ו ליאו בק לאומנויות.

הכנס

ועדת החינוך דנה בסגירת בי"ס גורדון בפתח תקוה

האם ההחלטה על סגירת בי"ס קטן צריכה להישען בלעדית על מספר התלמידים, או להתחשב בגורמים נוספים? מי מחליט באמת על סגירת בתי"ס; ראש העיר או משה"ח? שאלות אלו ואחרות הועלו השבוע בדיון של ועדת החינוך של הכנסת. הוועדה דנה בסגירתו הצפויה בתשס"ח של ביה"ס היסודי א' ד' גורדון בפתח תקוה. בביה"ס לומדים כ-230 תלמידים, שמרביתם עולים חדשים, בכיתות ב'-ו'. לפני כשנתיים הוחלט על סגירת ביה"ס והשנה לא נפתחו בו כיתות א'. העירייה מבקשת להעביר בשנה הבאה את התלמידים לבי"ס עין גנים הסמוך. בעין גנים כבר לומדים כ-530 תלמידים, ובשל מצוקת מבנים ייאלצו חלק מהתלמידים החדשים ללמוד בשנה הבאה בקרוונים.

מנהלת מחוז מרכז, ד"ר סולי נתן, אמרה בישיבה, כי סגירת בי"ס נקבעת בהליך מסודר והיא אינה גחמה של ראש רשות. לדבריה, גף מיפוי במשה"ח עורך תחזית דמוגרפית יישובית לטווח קצר ולטווח ארוך, שעל פיה נקבעות ההחלטות על סגירה או פתיחה של בי"ס.

יו"ר ועדת החינוך, חבר הכנסת מיכאל מלכיאור, הביע תמיהה מדוע לא מובאים בחשבון שיקולים נוספים בהחלטה על סגירת בי"ס מלבד השיקולים המספריים, כמו העובדה שמרבית התלמידים הם עולים חדשים משכבות סוציו-אקונומיות חלשות. לטענת מלכיאור, נתון זה חשוב לא פחות מנתוני גף המיפוי. לדעתו, כשמתחשבים בשיקול זה, סביר להפעיל בי"ס שבו לומדים כ-25 תלמידים בלבד בכיתה.

בישיבה נטען גם, כי ההחלטה על סגירת ביה"ס בפתח תקוה התקבלה בעירייה בלא שהתקיימה בנושא ישיבה של מועצת העיר ובלי לזמן לדיון את כל הגורמים הנוגעים בדבר, כולל נציגי העולים.

מנהלת בי"ס גורדון, ורדה גרנות, אף האשימה בישיבה, כי סגירת ביה"ס נובעת משיקולים פוליטיים ונדל"ניים של העירייה (בי"ס גורדון משתרע על שטח גדול במרכז העיר).

מנהל מינהל החינוך בעיריית פתח תקווה, רמי הופנברג, הכחיש

הכנס הבין-לאומי שווה קריאה על קריאה ועל תרבות הספר

19-21 בפברואר 2007
א-ג אדר תשס"ז
בנייני האומה בירושלים

ניתן לראות את תכנית הכנס ולהירשם באמצעות אתר האינטרנט www.reading-adventures.co.il

ההרצאות יינתנו בעברית או באנגלית בליווי תרגום סימולטני

הכנס יפתח במעמד שרת החינוך, פרופ' יולי תמיר.

הכנס מיועד למחנכים, לספרנים, לחוקרים, ליוצרים, לעורכים, למוציאים לאור מן הארץ ומן העולם ולכל מי שנושא הספרים, קריאת ספרים ותרבות הספר קרוב ללבו

בין הנושאים: הקשר בין קריאה חופשית להישגים, קידום הקריאה ומדיניות החינוך, תכניות בארץ ובעולם לקידום הקריאה החופשית, התפקיד הפסיכולוגי של ספרים וקריאה, התפקיד החברתי של ספרים וקריאה, קריאה ואינטרנט, הרגלי קריאה, דפוסי קריאה ואוריינות, שוק הספרים

90 הרצאות מהארץ ומחו"ל מרצים מארגנטינה, ארצות הברית, בלגיה, בריטניה, גרמניה, הודו, הולנד, הונגריה, ניגריה, סלובניה, פורטוגל ורומניה

אורי אורלב יספר בערב הפתיחה על "ספרים כחוויות ילדות". הערב יתקיים במשכנת שאננים וניתן להירשם אליו ללא תשלום

ביום האחרון של הכנס, יתקיים מושב מיוחד: תלמידים משתתפי פרויקט "קוראים... וזה הקול!" קוראים בקול בהנחיית קובי מחט

נעילת הכנס בשולחן עגול בנושא ספרים גנבים, בהנחיית עמנואל הלפרין

טענה זו מכל וכל. לדבריו מדובר בשטח ציבורי, שחל עליו איסור לבנייה עסקית ולכן יוקם על השטח מתנ"ס. ועדת החינוך החליטה, כי מן הראוי להעביר את ההחלטה על סגירת ביה"ס למועצת העיר כדי שתקיים דיון רציני בנושא עם כל הגורמים הקשורים לביה"ס ורק אחר כך תחליט אם ייסגר.

החינוך הוא משאב מרכזי של הרשות המקומית

החינוך הוא משאב מוביל בכל רשות; נכס פוליטי, חברתי, ציבורי וערכי. אנשים בוחרים מקום מגורים משלוש סיבות; בית, תעסוקה וחינוך. החינוך הוא הליבה האסטרטגית של היישוב. הפוליטיקאים המקומיים יודעים זאת ולכן מבקשים להציג את מערכת החינוך שלהם כמוצלחת בכל מחיר. לטענתה נוצרה זילות של מספרים; כמעט כל רשות מכריזה שהיא מובילה במקום שני או שלישי בארץ בהישגי התלמידים בתחום זה או אחר. למדו מהר לרמות באמצעות הסטטיסטיקה, מה שגורם לזילות של הנושא, אומרת מרטון. לגבי הפרדה בין החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי מציינת מרטון שהיא מלאכותית. את ההורים לא מעניין אם הטיול או הסמינר שבנם השתתף בו היה במסגרת ביה"ס או המתנ"ס, אלא שהבן חזר ממנו עם ידע או ערכים חדשים.

האתגר של מערכת החינוך כיום הוא לחנך בביה"ס בני נוער שמעורבים בקהילה. מרטון מספרת, כי במסגרת עבודתה קיימה מפגש עם תלמידי "ב מבי"ס "שמנפנף" בהישגים מאוד גבוהים, באחד היישובים בארץ. כששאלה את התלמידים מי מהם מתכנן להישאר להתגורר ביישוב כשיתבגר אף אחד מהם לא הרים יד. לדעתה, הישגים בלימודים זה לא הכול. ביה"ס חייב להפנים בתלמידים ערכים של הזדהות עם היישוב, בנוסף "גאוות יחידה". אסור גם שהמורים ישדרו שהמקום גרוע. גם ביישוב שמצבו אינו טוב צריך להחדיר לבני הנוער את הערך "אני נשאר כדי לשנות ולתקן".

המצומצמים. בניגוד למה שהיה בעבר, אין כיום שוק תפוס, גם לא במערכת החינוך. לטענתה, כל מי שיש לו כסף או תושייה יכול למצוא דרכים לעקוף את אזורי הרישום הנהוגים במרבית הרשויות המקומיות – לבחור בבתי"ס פרטיים, או על ידי רישום הילד כמתגורר בכתובת אחרת; של הסבתא, למשל. לדבריה, התלמידים אינם "שוק תפוס" גם כשהם יושבים פיזית בכיתה. המורה "מתחרה" עם סלולארי מחובר לאינטרנט, שהתלמיד משחק בו מתחת לשולחן. תחרות במצב של קושי כלכלי גם מובילה לאנטי-שותפות במערכת החינוך המקומית, כי מוסדות החינוך משקיעים את מרבית מאמציהם במאבק על הישרדותם. שותפות היא דבר מורכב ודורשת חשיבה ושיתוף במשאבים, וכשעוסקים בהישרדות היא נתפסת כמותרות.

מרטון מוסיפה, כי נתקלה ביישובים רבים ש"רצים" אחר פרויקטים חינוכיים חדשים ומזניחים לפיכך פרויקטים ותיקים, מה שיוצר כאוס. כך "מאבדת" מערכת החינוך את נכסיה, ונוטשת את הידע והניסיון שרכשה, במקום לשמר ולהפיץ אותם. לדבריה, צריך לפתח ולהתחדש, אבל גם לשמור על הקיים. מערכות החינוך הטובות, כמו כל ארגון אחר, משמרות ידע בחזית ומחדשות ידע בעורף. ב"ס שבו התקיים ניסוי שהצליח והצטבר ניסיון אצל הצוות בתחום מסוים, יכול להשתמש בידע, לפרסם ולהפיץ אותו לאחרים.

מערכת החינוך צריכה להיות חלק חשוב מכל תוכנית אב לפיתוח יישוב או אזור, כך טענה ד"ר רונית דוידוביץ-מרטון, מחברת D.M.R לתכנון ופיתוח ערים, בכנס מנהלי מחלקות החינוך שנערך לאחרונה. לדבריה, צריך לכלול את מערכת החינוך המקומית בכל תוכנית אב יישובית, מכיוון שהיא עוגן מרכזי לעיצוב הקהילה ונכס אסטרטגי. אי אפשר שלרשות מקומית תהיה תוכנית אב בלי שהחינוך יהיה חלק מרכזי ממנה, מציינת מרטון. מוסדות החינוך הם גם הצרכן הגדול ביותר של השטחים הציבוריים ותופסים בין 60% ל-80% מתוכם. מרטון משמשת כמתכננת ומנחה של תוכניות אב רשותיות ואזוריות, המשתפות גורמים רבים ביישוב. בין הפרויקטים שהשתתפה בהם; "ילדים מתכננים את העיר" בפתח תקוה, "שיתוף הציבור בתוכנית המתאר בירושלים" ועוד.

לדעת מרטון, המבנה הפיזי של מוסדות החינוך משקף את מהות היישוב. אם רואים ברשות מקומית, המתהדרת בחזות נאה, שהבניינים המכוערים היחידים הם בתיה"ס – זה אומר דרשני. כך גם לגבי מבנה ביה"ס היחיד – אם הוא מוזנח זה אומר הרבה לגבי איכות ניהול המוסד.

מרטון מוסיפה, כי מערכת החינוך היא אמנם ציבורית בעיקר ולכאורה אין בה אפשרויות בחירה לתלמידים, אבל גם בה "שם המשחק" הוא תחרות. ככל שהמציאות הכלכלית קשה יותר והתקציבים שהמדינה משקיעה בחינוך פוחתים, כך גם גוברת התחרות על המשאבים

"מד-אור לעיניים" - כלי חזותי לתמיכה בתלמידים עולים

באוניברסיטת קלגרי, ובימים אלה הוא בשלבים ראשונים של ניסוי בבתי"ס באזור מצוקה בעיר. מרבית התלמידים באזור הם מהגרים מוסלמים פקיסטניים. לעומת זאת, מרבית המורים הם נשים נוצריות ילידות קנדה מהמעמד הבינוני (לדברי ניב, לבתיה"ס באזור נשלחים בוגרי לימודי הוראה מצטיינים). בארץ נוסה המד-אור בכיתה ד' באחד מבתיה"ס, אבל במדד אחד בלבד של תחושת הכעס של התלמידים. ניב גם מציע דרכים שבהן ניתן להקל את הקליטה של תלמידים עולים: פיתוח סביבות למידה שאינן תלויות בבקיאיות בשפה ובהן סיכויי הצלחה של העולים שווים לאלה של התלמידים הישראליים, למשל במוסיקה, טכנולוגיה, ספורט ואומנות; פיתוח תוכנית קליטה בת ארבעה חודשים שתתמקד בלמידת השפה ככלי חברתי ולא בלימוד איות או דקדוק ועוד.

התלמיד על הרגשתו הכללית מידי יום בצורה גרפית. הדיווח נעשה במספר תחומים שאותם בוחר התלמיד ביחד עם המורה. התלמיד מודד ומדרג את רגשותיו באותו יום בכל אחד מהתחומים. דוגמאות לתחומים; הרגשת כוח או חולשה, תחושת תסכול, תחושת בלבול, רמת העניין שהוא מצא בשיעורים, דירוג הדימוי עצמי, דירוג השילוב חברתי. את ריכוז הגרפים היומיים מעביר התלמיד למורה ישירות או במייל מידי שבוע. כך יכול המורה לאתר בעיה בתחום מסוים, ללא צורך במילים רבות בעברית, לפעול לחיזוק התחום שיש בו חולשה ולמנוע תחושת מצוקה או כישלון מתמשכת, שעלולה להביא לנשירת התלמיד מהלימודים. לדברי ניב, תלמידים עולים שנקלטים בסביבה שבה השפה אינה מוכרת להם מתחילים לנוע במסלול רצוף כישלונות. המד-אור נוסה בהצלחה על סטודנטים

על פי נתונים שפורסמו לאחרונה, הנשירה ממערכת החינוך בקרב תלמידים עולים היא למעלה מ-10%, יותר מכפולה מהנשירה בכל מערכת החינוך, העומדת על כ-4% בלבד. בכנס הבין-מכללתי שהתקיים בשבוע שעבר, הוצג כלי חזותי לתמיכה בתלמידים עולים בשם "מד-אור לעיניים", העשוי לאתר את מצוקתם של התלמידים העולים בשלבים מוקדמים. את הכלי פיתח ד"ר חנוך ניב, מהמכללה להוראת הטכנולוגיה בתל אביב ואוניברסיטת קלגרי בקנדה. המד-אור הוא כלי אבחון שמבקש לקטוע את רצף ההידרדרות, העלול להוביל את התלמיד העולה למסגרות של חינוך מיוחד או לנשירה מביה"ס. המד-אור מאפשר למורה הקולט לבנות ערוץ תקשורת יום-יומי עם התלמיד, ולתמוך בו באופן אישי ורצוף וללא שימוש רב בשפה, שבה הוא, כאמור, מתקשה. התקשורת נעשית באמצעות דיווח של

מצגת; דגמים לתקשוב חינוכי ברשויות ובמחוזות

(אוריינית דרום). על פי המצגת, המודל המוצלח ביותר הוא של רשת צפונט. המטרה של הקהילות הלומדות הוא שיתוף בידע באמצעות קהילות עשייה מקוונות, שיפור וגיוון ההוראה של מורים והלמידה של התלמידים. צפונט היא מערכת מבוססת פעילויות מתוקשבות בנושאים שונים. המערכת מעניקה העצמה רבה למורים באמצעות קהילות לומדות ואתרים בית ספריים. אתר ברשת צפונט כולל בדרך כלל מרכז משאבים, אתרי כיתה, אתרי מקצוע, לוח אירועים, בלוגים וגלריית תוצרים. ההצלחה של צפונט נובעת מכך שהרשת מעניקה למורים דרכים חדשות להוראה, המשלבת טכנולוגיה ורעיונות חינוכיים מתקדמים. על פי המצגת, הקהילתיות בצפונט בולטת וניכר שנוצרו ברשת תהליכים של שיתוף ידע וקשרים בין אישיים וחברתיים בקהילות המורים והתלמידים. צפונט מציעה שפע פעילויות חינוכיות, אך לעומת זאת היא מספקת רק מעט מידע חינוכי-מינהלי. ההצלחה של צפונט נובעת מתחושת השייכות של המורים והמוכנות שלהם לתרום ידע אישי מודל הקהילות בהצלחה, במיוחד בבאר שבע ובאשדוד.

מודל נוסף של קהילות חינוכיות מופעל בחיפה באמצעות אתר מק"מ (המרכז לקידום המחשוב והטכנולוגיה בחינוך). האתר מופעל על ידי המחוז ועיריית חיפה. במודל זה כל אנשי החינוך בעיר מהווים קהילה חינוכית אחת. במודל גם קיימות מספר קהילות משנה, למשל קהילה במקצוע הלשון למורים בחינוך העל יסודי, קהילה של רכזי תקשוב בבתי"ס יסודיים ועוד. לכל קהילה יש תוכנית פעילות ופורום לדינונים. הפורטל מעניק למערכת החינוך כלים טכנולוגיים להבניית ידע והצגת תוצרים. בפורטל גם קישור לכ-60 אתרי בתי"ס שמשמשים כרשת חיפה-נט. מתוך אתרי בתי"ס נבחרים חומרי למידה למאגר החינוכי העירוני. ברשת חיפה-נט יש העצמה רבה לבתי"ס ותמיכה בצוותי המורים. המאמר מציין, כי במידה מסוימת נפקד מקומם של התלמידים והמעורבות שלהם בפעילות הרשת עדיין אינה מרכזית.

בתל אביב; מאגר ידע בית ספרי

עיריית תל אביב העדיפה את חיזוק תשתיות המחשוב והתקשוב הבית ספריות על חשבון ניהול התכנים החינוכיים באתר מרכזי או בקהילות. העירייה הטמיעה בכל ב"ס שרת (המשך בעמ' 5)

גדולים ביצירת הפורטל. מטרת הפורטל המרכזית היא הגדרת יעדי התקשוב בכל ב"ס כנגזרת של יעדי התקשוב העירוניים בחינוך, יעדיו הלימודיים של ביה"ס והאני מאמין שלו, וחתירה ליישום יעדים אלה. מטרת נוספת הן: צמצום הפער הדיגיטאלי בין התלמידים בעיר; פיתוח מיומנויות תקשוב בקרב אנשי החינוך באמצעות השתלמויות ברמות שונות (החל מרמה בסיסית של שימוש במערכת ועד לפיתוח מנהיגי תקשוב בית ספריים); הקמת תשתית מחשבים ותקשורת בכל בתי"ס והגנים בעיר ועוד. על פי המצגת, תרמה הקמת הפורטל לשיפור תשתיות המחשוב במוסדות החינוך בעיר. כמו כן הביא הפורטל ליעילות רבה יותר בהעברת מידע וקיום קשר שוטף בין מינהל החינוך העירוני ובין מוסדות החינוך. לבתי"ס יש כתובת ברורה לפנייה בכל בעיה הקשורה לאתר הבית ספרי. לעומת זאת, טוען סלנט, כי לא ניכר שינוי בדפוסי העבודה של סגל ההוראה והתלמידים כתוצאה מהקמת הפורטל החינוכי העירוני; לא הופעלו תוכניות לימוד פדגוגיות מתוקשבות חדשניות, למעט תוכניות הקיימות בתיכון בליך.

על פי המצגת, פועל פורטל החינוך העירוני בהרצליה ביעילות רבה יותר. הפורטל מעניק מענה חינוכי ופדגוגי לכל גורמי החינוך; מורים, מנהלים, תלמידים והורים. חלק ניכר בפורטל מיוחד ליישומים המאפשרים תהליכי למידה. בפורטל משולבים כלים טכנולוגיים מתקדמים וראייה חינוכית מתקדמת; מרכז משאבים ובנק ידע צומח שבו שותפים כל בתי"ס, כלים יעילים להקמת קהילות לומדות ואתרי כיתות ועוד. הפורטל בהרצליה כולל בין היתר; שער למידה ובו מאגרי מידע, גישה לאתרי מוסדות החינוך ולמרכז פסג"ה, שערים לקהילות חינוך – קהילת הורים, קהילת מורים, קהילת מנהלי בתי"ס, קהילת תלמידים ועוד. מאגר המידע החינוכי שבפורטל כולל מאות סרטונים לימודיים קצרים, מאגרים במקצועות המדעים, באוריינות וכישורי שפה, באיכות סביבה, בדמוקרטיה, עיתון רשת בתחום הדמוקרטיה ועוד. בפורטל החינוכי גם מוקצים אתרים לקהילות לומדות שונות, שלכל אחת מהן יש מנחה, כמו, למשל, קהילה למורים למתמטיקה בחטיבת הביניים, קהילת מורות לאנגלית ועוד.

במחוז דרום ובמחוז צפון; דגם הקהילות המקוונות הלומדות

דגם הקהילות המקוונות הלומדות מופעל בעיקר במחוז צפון (רשת צפונט) ובמחוז דרום

קיים פער גדול בין רמת השימוש בתקשוב במערכת החינוך, לבין רמת השימוש בתקשוב במערכות אחרות, לבין רמת השימוש בתקשוב בקרב התלמידים בבתי"ס, כך טוען עורך פורטל מס"ע של מכון מופת, עמי סלנט. בסקירה בנושא "דגמים לתקשוב חינוכי יישובי בארץ" המוצגת במצגת שערך, הוא מסביר כי בשל חסרונה של תוכנית מערכתית כוללת של משה"ח בתחום התקשוב, נדרשות העיריות לנסות ולהדביק את הפערים בתקשוב במערכות החינוך המקומיות. סלנט מייחס את הרמה הנמוכה של השימוש בתקשוב במערכת החינוך גם לחסרונה של תוכנית מערכתית לשילוב היכולות הטכנולוגיות בתהליכים הפדגוגיים. סלנט מציין, כי כמה מהרשויות יזמו תוכניות רשותיות לשילוב התקשוב בהוראה ובלמידה, המופעלות ברמות שונות של הצלחה. מרבית היוזמות הן ביישובים חזקים, כמו רמת גן, שוהם והרצליה, אך קיימות יוזמות גם ביישובים חלשים יותר, כמו קריית אתא ואריאל. אריאל הייתה חלוצה בתקשוב החינוכי בעשור הקודם. כמו כן קיימות יוזמות תקשוב בחלק ממחוזות משה"ח, הפועלות בדרך כלל בהצלחה. סלנט סוקר במצגת את המודלים השונים של היוזמות המקומיות לתקשוב מערכת החינוך.

באריאל; מודל "עיר חכמה"

אריאל יזמה לפני כשבע שנים פרויקט תקשוב עירוני מקיף בשם "עיר חכמה". מטרת הפרויקט הייתה לאפשר לתושבים לקבל את מירב השירותים, כולל שירותים חינוכיים, דרך האינטרנט. על פי המצגת, עיקר הישגי התוכנית בתחום החינוך היו בשיפור רמת התשתיות של התקשוב והמחשוב בבתי"ס ביישוב. לעומת זאת, נכשל הפרויקט ביצירת דפוסי פעילות של קהילה לומדת תוססת היוצרת מידע. לדעת סלנט כישלון הפרויקט באריאל נבע מכך שלא נכללה בו האצלת סמכויות לבתי"ס ולצוותי המורים. האחריות על הפעילות החינוכית המתוקשבת הוטלה בלעדית על מרכז פסג"ה המקומי, שהיה אמור לטפל בייצור התכנים החינוכיים ובהטמעתם.

ברמת גן ובהרצליה; מודל "פורטל חינוך מרכזי"

מודל פורטל החינוך המרכזי הרשויות מופעל כבר מספר שנים ברמת גן וכשנה בהרצליה. על פי המצגת, הושקעו ברמת גן תקציבים

התלמידים שותפים לצוות ההיגוי – מועצת גן יבנה התבשרה לאחרונה כי ביישוב יוקם תיכון נוסף. בגן יבנה פועל כיום תיכון אחד – אורט רבין. ראש המועצה המקומית, דרור אהרון, החליט להקים צוות היגוי שיגבש את התפישה החינוכית לתיכון החדש. בנוסף לנציגים ממש"ח, מערכת

פריסיק והיליז

נתניה; מקום ראשון בתחרות בינלאומית באסטרו-פיזיקה – רוסלנה גלזמן, תלמידת כיתה י"ב במגמת מדעי המחשב ופיזיקה של תיכון שרת בנתניה, זכתה לאחרונה במקום הראשון בתחרות באסטרו-פיזיקה של האיחוד האירופי. גלזמן זכתה בתחרות על עבודה שהכינה בנושא "אסטרואידים – אמת או מיתוס". את התלמידה הנחה בהתנדבות ד"ר לב פוסטילניק, ראש אגף חקר החלל ורדיו טלסקופ באוניברסיטת תל אביב ובמכללת עמק הירדן. התלמידה הייתה הנציגה היחידה של ישראל בתחרות, שהתקיימה ביוון. האיחוד האירופי מימן את כל הוצאות הטיסה, הלינה והאירוח. גם אשתקד השתתפו בתחרות באסטרו-פיזיקה תלמידים מנתניה; שלושה מתיכון טשרניחובסקי ותלמיד נוסף מתיכון שרת. התלמידים זכו במקום הראשון ובמקום השלישי בתחרות.

החינוך היישובית וועדי ההורים, הוחלט כי צוות ההיגוי יכלול גם נציגים של התלמידים, ה"לקוחות" המרכזיים של התיכון שיוקם. מהמועצה נמסר, כי בצוות ישתתפו יו"ר מועצת הנוער היישובית, אורי פרץ, ודוברת מועצת הנוער, בשמת קרויטורו, שייצגו את דעותיהם של בני הנוער. לישיבות צוות

ההיגוי גם יוזמנו נציגים משכבות ו' של בתיה"ס היסודיים ביישוב, שיזינו בעתיד את התיכון שיוקם. בצוות ההיגוי ישתתף גם אדריכל, שתפקידו יהיה להבטיח שהתפישה החינוכית שתגובש עבור ביה"ס, תבוא לידי ביטוי בתכנון הפיזי שלו, ולהתייחס ללקחים שהופקו ממבני מוסדות חינוך אחרים ביישוב.

קריית גת; הצלחה לתלמידי אומ"ץ

בבי"ס שלאון בקריית גת נמצאו זכאים לבגרות, כך עולה מנתונים שנמסרו לעירייה ממש"ח לאחרונה. מהנתונים עולה, כי 93% מתלמידי אומ"ץ בבי"ס שלאון נמצאו זכאים לתעודת בגרות. אחוז זה עולה בהרבה על הממוצע הארצי של הזכאות לבגרות, העומד על כ-52%. בפרויקט אומ"ץ של אגף שחר במש"ח משתתפים תלמידים שהוגדרו כמועמדים לנשירה מהלימודים כבר בסוף חטיבת הביניים. כיתות אומ"ץ בקריית גת מתוקצבות על ידי מש"ח והעירייה בעלות כוללת של 7 מיליון ש"ח.

בבת ים; ממוצע 97 בבגרות לנוער מוכשר במתמטיקה

תלמידי כיתות י' מבתי ים שהשתתפו בתשס"ו

בפרויקט לנוער מוכשר במתמטיקה של אוניברסיטת בר-אילן, השיגו ממוצע 97 בבחינת הבגרות במתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד. מעריית בת ים נמסר, כי אשתקד השתתפו בתוכנית כ-150 תלמידים מהעיר שאותרו כמצטיינים במתמטיקה בביה"ס היסודי. התלמידים השתתפו בשיעורי מתמטיקה במרכז המצוינות העירוני, שאותם לימדו מרצים מאוניברסיטת בר אילן. במסגרת הפרויקט לנוער מוכשר במתמטיקה, הפועלת השנה ב-20 יישובים, מוגשים תלמידי כיתות י' לבחינת הבגרות ברמה של 5 יחידות לימוד. מסיימי הפרויקט גם יכולים להמשיך בלימודיהם באוניברסיטה בכיתות י"א וי"ב ולסיים את לימודי התואר ראשון במתמטיקה ובמדעי המחשב או חלק ניכר מהם עד לגיוס.

מיצגת; דגמים לתקשוב חינוכי ברשויות ובמחוזות

(המשך מעמ' 4)

חזק אחד או יותר, שאליו מחוברים ברשת מחשבים "רזים" ותיקים. בכך מתאפשרת נגישות גבוהה של כל בי"ס לכלים טכנולוגיים מתקדמים מתחנות הקצה. בכל בי"ס הותקן שרת אחד או יותר בהתאם למספר המחשבים הכולל. לכל תלמיד ואיש צוות יש מחיצה מאובטחת ונפח לאחסון בשרת. היתרון של

המודל הוא קיום מרכז מידע ומשאבים מקוון מרכזי בכל בי"ס.

בכל המודלים אין מספיק שיתוף של התלמידים

על פי המצגת, בכל המודלים ניכרת חשיבה

רבה על המורים ומעורבותם בהוראה מתקשבת, אך הרבה פחות על מעורבות התלמידים בלמידה המתקשבת. הצלחה של המודלים תימדד גם בפיתוח תחום זה. כתובת המצגת;

<http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=1234>

התאגדות המנהלים של בתי הספר העל-יסודיים בישראל הפועלים בשיתוף עם ארגון המורים העל-יסודיים

ה I N S ה

לכנס השנתי - התאגדות המנהלים

בהשתתפות מנהלים חברי התאגדות המנהלים והסתדרות המורים

הכנס יתקיים ביום שני א' אדר תשס"ז 19.2.2007, בין השעות 16:00-9:30

במלון דן פנורמה, רח' קויפמן יחזקאל 10, תל אביב-יפו

על סדר היום; המאבק לשיפור החינוך, האחריות הפלילית של מנהל ביה"ס ונושאים פדגוגיים כמו מועד ב', השקלול הדיפרנציאלי ועוד.

דמי השתתפות; 50 ש"ח

חינוך התיישבותי

■ הרגלי שינה – ערוץ 2 בליווי צוות מדעי מבקש להכין תוכנית מדעית על הרגלי השינה של תלמידי ב"ס העמק המערבי בקיבוץ יפעת, כך מדווח מידעון ביה"ס. ביה"ס נבחר לתוכנית מכיוון שהלימודים בו מתחילים בשעת אפס (ב-7:30). הנושאים שייבדקו בתוכנית הם השעון הביולוגי של התלמידים, בעיות של חוסר שינה מתמשך ועוד. במסגרת התוכנית תיערך השוואה בין שתי כיתות בביה"ס, שיצולמו במקביל. באחת מהכיתות יתחילו הלימודים, כרגיל, בשעה 7:30 ובשנייה – בשעה 8:30. השתתפות ביה"ס בתוכנית מותנית בקבלת אישור ממשה"ח.

מחוז צפון

■ חידון התנ"ך – חידון התנ"ך של מחוז צפון התקיים בסוף החודש שעבר בעפולה. בחידון לבתי"ס מהמגזר הממלכתי זכה במקום הראשון רז וייס תלמיד אורט רוגוזין במגדל העמק. התלמיד ענה נכון לכל השאלות וזכה ב-100 הנקודות האפשריות בחידון. במקום השני בחידון זכה אלכסנדר דומנצקו מאורט מעלות, ובמקום השלישי – זוהר בוכריס מאורט חצור הגלילית. בחידון לבתי"ס מהמגזר הממלכתי-דתי זכתה במקום הראשון דורית ברנסון מבי"ס תקוותנו בנהריה. במקום השני זכה אליה מנחם אמסלם משיבת אורות הזורעים במושב הזורעים, ובמקום השלישי – אהוד בשארי משיבת כספין ברמת הגולן. את החידון הפיק מפקח של"ח וידיעת הארץ במחוז, גבי לובטון.

■ הוזמנו – 40 תלמידי י"ב מבי"ס אורט דרסקי בעכו השתתפו ביום האחרון של כנס הרצליה בסוף החודש שעבר. אל התלמידים הצטרפה מנכ"לית ביה"ס, לאה חליוה. התלמידים השתתפו במושב הכנס בנושא "פטריוטיות וחוסן לאומי בישראל אחרי מלחמת לבנון" וצפו בנאומו ראש הממשלה, אהוד אולמרט, במושב הנעילה. התלמידים הוזמנו לכנס על ידי קבוצת IDB, שבראשה עומד נוחי דנקנר, התומכת במספר פרויקטים חינוכיים בעכו.

■ ט"ו בשבט – שרת החינוך, יולי תמיר, השתתפה ביום חמישי שעבר באירועי ט"ו בשבט במערכת החינוך בצפון. תמיר השתתפה בבוקר בטקס ט"ו בשבט בביה"ס הממלכתי המאוחד בצפת. לאחר מכן השתתפה שרת החינוך בטקס הנטיעות המרכזי של הקרן הקיימת לישראל, שהתקיים ביער ביריה, הסמוך לחצור הגלילית. בטקס השתתפו גם יו"ר הקק"ל, אפי שטנצלר, ראש מועצת חצור

הגלילית, שאול קמיסה, נספחים צבאיים, נציגי כוח האו"ם, וכ-1,500 תלמידים מיישובי הצפון שנפגעו בעת המלחמה.

מחוז חיפה

■ סיירו – מנהל מחוז חיפה, אהרן זבידה, וצוות מפקחים מהמחוז, סיירו בשבוע שעבר במוסדות חינוך בחיפה. הסיור נפתח בביה"ס היסודי שלוה. בביה"ס לומדים 255 תלמידים, שכמעט 80% מהם עולים חדשים וילדי עולים. בביה"ס גם משולבים תלמידים עם ליקויי שמיעה ולכן כל השיעורים והכנסים המתקיימים בו מלווים בתרגום לשפת הסימנים. האורחים צפו, בין היתר, בהופעה של תזמורת הדרבוקות של ביה"ס, שבה משתתפים תלמידים שומעים ותלמידים לקויי שמיעה. כמו כן צפו האורחים בשיעורים משותפים לתלמידים רגילים ותלמידים לקויי שמיעה. בהמשך היום ביקרו מנהל המחוז וצוותו בביה"ס היסודי יבניאל. בביה"ס לומדים 247 תלמידים, וגם בו אחוז העולים החדשים גבוה. במהלך הסיור השתתפו האורחים במפגש עם תלמידים, מורים והורים. מנהל המחוז גם שמע דיווח על פרויקט לשיפור האקלים שהונהג בביה"ס, הנקרא "כוכב השבוע". במסגרת הפרויקט נבחר מידי שבוע בכל כיתה תלמיד שהצטיין בהתנהגותו. הפרס הניתן לכוכבי השבוע הוא ארוחת בוקר משותפת עם מנהלת ביה"ס.

מחוז מרכז

■ כנס אונסק"ו – במכללת בית ברל התקיים השבוע כנס של אונסק"ו בנושא "השפעת אפקט הגלובליזציה על מרכז, פריפריה ורב-תרבותיות". בכנס התארחו מרצים מאוניברסיטאות באירופה, מתאמים של בתי"ס המסונפים לאונסק"ו ממספר מדינות וסגני שרי החינוך של צ'כיה וטורקיה. בפתיחת הכנס הוענקו תעודות הצטיינות למכללת בית ברל ולנשיאה, ד"ר אהרון זיידנברג, על תמיכתם הממושכת בפעילות בתיה"ס הישראלים המשתתפים ברשת החינוך לשלום של אונסק"ו. פרס נוסף הוענק למכללת קיי לחינוך בבאר שבע ולנשיאה, פרופ' שלמה בק, על תרומתם לדו-קיום ולרב תרבותיות, ולמנהלת ביה"ס היסודי שקד ברעננה, כרמלה גולדגלס, על פעילות חינוכית יוצאת דופן המתקיימת בביה"ס בנושא דו-קיום. ביה"ס שייך לרשת החינוך לשלום של אונסק"ו.

מחוז תל אביב

■ בירך – מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, מנהלת המינהל הפדגוגי, לאה רוזנברג, וצוות מקצועי ממטה משה"ח, השתתפו בשבוע שעבר בפגישת עבודה עם ראש עיריית חולון, מוטי ששון, מנכ"לית העירייה, ראשי מינהל החינוך העירוני, מפקחים ומנהלי בתי"ס. מעיריית חולון נמסר, כי ראשי מינהל החינוך הציגו בפגישה את יעדי מערכת החינוך בעיר, תוך הדגשת ההלימה בין תוכנית הלימודים הרשותית לתוכנית הלימודים של משה"ח. מנהלי מינהל החינוך גם העלו במפגש מספר בקשות לקבלת סיוע ממשה"ח. בין היתר התבקש מנכ"ל משה"ח להעביר סיוע נוסף לתגבור תלמידים מתקשים, להחזיר תקציבים שקוצצו מההיסעים לילדי החינוך המיוחד ולתלמידי החינוך הממלכתי-דתי בעיר, ולאפשר פיצול של כיתות נוספות בבתי"ס היסודיים. כמו כן התבקש אבואב לפעול לקבלת הכרה של משה"ח במרכז המאור העירוני לאבחונים וטיפולים, ולהקצות תקציב לפעילותו. מעיריית חולון נמסר, כי מנכ"ל משה"ח שיבח את אגף החינוך היסודי של חולון על שהנהיג מעקב אחר היעדרויות מורים. אבואב גם ציין, כי בהשוואה לנעשה ביישובים רבים אחרים, פועלת מערכת החינוך בחולון במקצועיות וביעילות.

מחוז דרום

■ שוחרי פסיקה – באוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע נחנך בשבוע שעבר מרכז אילן רמון לנוער שוחרי פסיקה. המרכז החדש הוא חלק מפרויקט "מדערום" לקידום המצוינות בחינוך למדע. המרכז יתמוך בתלמידי החטיבה העליונה בדרום המבקשים לערוך פרויקטים אישיים בפסיקה, יאבחן תלמידים מחוננים ויסייע להם להתכונן ללימודים אקדמיים ועוד. במרכז הוקמו מעבדות מודרניות וממוחשבות ללימודי מכניקה, חשמל ואופטיקה, פלנטריום ומצפה כוכבים. את הפעילות במרכז ינחו מדריכים מהמחלקה לפסיקה באוניברסיטת בן-גוריון. בטקס חנוכת המרכז השתתפו אלמנתו של אילן רמון, רונה רמון, ומשלחת חוקרים ואסטרונאוטים של נאס"א. כמו כן השתתפו בטקס; נשיאת אוניברסיטת בן גוריון, פרופ' רבקה כרמי, מנכ"ל קרן סאקט"א-רש"י שתמכה בהקמת המרכז, אלי אלאוף, וראש עיריית באר שבע, יעקב טרנר. מרשת אמ"ת נמסר, כי 9 מבין 12 עבודות חקר של תלמידי תיכון מהדרום, שנבחרו להיות מוצגות במרכז החדש, הן של תלמידים מבתי"ס אמ"ת בדרום. העבודות הוכנו במסגרת בגרות 5- יחידות לימוד בפסיקה.